

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

॥ పురుషసూక్తం ॥

This document* has been prepared by

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

---

*This was typeset using skt, L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ పురుషసూక్తం ॥

॥ హరిః ఓం ॥ సహస్ర శీరా పురుషః | సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ | స భూమిం
విశ్వతో వృత్వా | అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం | పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం | యద్భూతం
యచ్ఛ భవ్యం | ఉతామృతత్వస్యేశానః | యదన్నేనాతిరోహతి | ఏతావానస్య
మహిమా | అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ॥ 1 ॥

పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని | త్రిపాదస్యామృతం దివి | త్రిపాదూర్ధ్వ
ఉద్దైత్పురుషః | పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః | తతో విష్వజ్జీవ్యక్రామత్ |
సాశనానశనే అభి | తస్మాద్విరాడజాయత | విరాజో అధి పూరుషః | స జాతో
అత్యరిచ్యత | పశ్చాద్భూమిమథో పురః ॥ 2 ॥

యత్పురుషేణ హవిషా | దేవా యజ్ఞమతన్వత | వసంతో అస్యాసీదాజ్యం |
గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః | సప్తాస్యాసన్పరిధయః | త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః | దేవా
యద్యజ్ఞం తన్వానాః | అబద్ధ్నుపురుషం పశుం | తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ |
పురుషం జాతమగ్రతః ॥ 3 ॥

తేన దేవా అయజంత | సాధ్యా ఋషయశ్చ యే | తస్మాద్ద్యజ్ఞాత్సర్వ-
హుతః | సంభృతం పృషదాజ్యం | పశూగ్స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యాన్ | ఆర-

ణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చ యే తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వవలతః | ఋచస్సామాని జజ్ఞరే |
 చందాగ్ంసి జజ్ఞరే తస్మాత్ | యజస్తస్మాదజాయత || 4 ||

తస్మాదశ్వా అజాయంత | యే కే చోభయాదతః | గావో హ జజ్ఞరే తస్మా-
 త్ | తస్మాజ్జతా అజావయః | యత్పురుషం వ్యదధుః | కతిధా వ్యకల్పయన్ |
 ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ | కావూరూ పాదాపుచ్యేతే | బ్రాహ్మణోఽస్య
 ముఖమాసీత్ | బాహూ రాజన్యః కృతః || 5 ||

ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః | పద్భ్యగ్ం శూద్రో అజాయత | చంద్రమా
 మనసో జాతః | చక్షోస్సూర్యో అజాయత | ముఖాదింద్రశ్చగ్నిశ్చ | ప్రా-
 ణాద్వాయురజాయత | నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం | శిర్షో ద్యౌస్సమవర్తత | ప-
 ద్భ్యం భూమిర్దిశశ్శోత్రాత్ | తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ || 6 ||

వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం | ఆదిత్యవర్ణం తమనస్తు పారే | సర్వాణి
 రూపాణి విచిత్ర్య ధీరః | నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే | ధాతా పు-
 రస్తాద్యముదాజహార | శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః | తమేవం విద్వానమృత
 ఇహ భవతి | నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే | యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత
 దేవాః | తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ | తే హ నాకం మహిమానస్సచంతే |
 యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః || 7 ||

అ॒ద॒భ్య॒స్సం॒భూ॒తః పృ॒థీ॒వ్యై రసో॑ చ్చ॒ | వి॒శ్వక॑ర్మణస్సమవర్తతాధి॒ | తస్య॑
 త్వష్టా॑ విదధద్రూపమేతి॒ | తత్పు॑రుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే॒ | వేదా॑హమేతం
 పు॒రు॒షం మ॒హాంతం॑ | ఆది॒త్యవ॑ర్ణం తమ॒సః ప॑రస్తాత్ | తమే॒వం వి॒ద్వాన॑మృత
 ఇ॒హ భ॑వతి॒ | నాన్యః పంథా॑ విద్యతే॒ఽయనా॑య | ప్ర॒జాప॑తిశ్చరతి గర్భే॒ అంతః॑ |
 అ॒జాయ॑మానో బహు॒ధా వి॒జాయ॑తే || 8 ||

తస్య॑ ధీ॒రాః పరి॑జానంతి యోనిం॒ | మరీ॑చీనాం పదమిచ్ఛంతి వేధసః॒ | యో
 దే॒వేభ్య॑ ఆతపతి॒ | యో దే॒వానాం పు॑రోహితః॒ | పూ॒ర్వో యో దే॒వేభ్యో జా-
 తః॒ | నమో॑ రుచాయ బ్రాహ్మయే॒ | రుచం॑ బ్రాహ్మం జనయంతః॒ | దే॒వా అగ్రే॑
 తద॑బ్రువన్ | యన్త్యై॒వం బ్రా॒హ్మణో॑ విద్యాత్ | తస్య॑ దే॒వా అస॑న్వశే || 9 ||

ప్రీ॒శ్చ తే లక్ష్మీ॑శ్చ పత్నో॒ | అ॒హోరా॒త్రే పా॒ర్శ్వే | నక్ష॑త్రాణి రూపం | అ-
 శ్వి॒నౌ వ్యా॑త్తం | ఇష్టం మనిషాణ॒ | అ॒ముం మని॑షాణ॒ | సర్వం మని॑షాణ || 10 ||

|| ఇతి పురుషసూక్తం సంపూర్ణం ||